

Motion till riksdagen 2023/24:468

av **Matheus Enholm m.fl. (SD)**

Offentlig förvaltning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inventera de befintliga myndigheterna och göra förvaltningen mer effektiv och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om aktivistiska och opinionsdrivande myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en förnyad översyn av förvaltningslagen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den svenska myndighetstraditionen är mycket gammal och har sedan dess begynnelse påbjudit saklighet och opartiskhet. Andra självklara värden som vuxit fram i symbios med nationalstaten och demokratin är de svenska förvaltningsrättsliga principerna med samhällsnyttiga, ändamålsenliga myndigheter. På grund av politisk klåfingrighet och ren regleringslusta tenderar det dock att tillkomma myndigheter vars nytta det finns anledning att ifrågasätta. Med tiden har myndigheternas arbete i vissa delar försämrats eller i värsta fall politiserats. Detta är förslag som på den nationella socialkonservatismens grunder syftar till att stärka den parlamentariska demokratin, rättsstatligheten, sammanhållningen och rättssäkerheten i Sverige.

Objektivitetsprincipen

Varje offentligt anställd har, liksom alla andra medborgare, en grundlagsstadgad rätt att omfamna vilken åsikt han eller hon vill i politiska, religiösa eller filosofiska avseenden. I egenskap av företrädare för myndigheten är den anställde däremot skyldig att handla sakligt och opartiskt. Detta är en förutsättning för att den offentliga förvaltningen och domstolarna ska fungera i enlighet med grundlagarna. En offentliganställd får under

myndighetsutövning därför aldrig agera på ett sådant sätt att förtroendet för vederbörandes eller myndigheternas saklighet och opartiskhet kan rubbas.

På senare år har den svenska tjänstemannatraditionen av oförvitlighet urholkats. Allt från generaldirektörer till handläggare har medvetet fördröjt eller låtit egna intressen styra handläggningen. Incidenten med Transportstyrelsen 2017 har även visat att många höga myndighetschefer har ringa eller ingen kunskap om hela eller delar av verksamheten som de ska styra.

Ett annat, och vad det verkar, tilltagande, problem är att tjänstemän med utländsk bakgrund systematiskt låtit sig vägledas av lojalitet till klanen eller familjen istället för plikten mot det allmänna. I dessa fall behöver det allmänna ha möjlighet att döma ut kännbara straff. Det finns även exempel på hur ideologi tillåts att direkt påverka myndighetsutövningen: i valet 2018 undertecknade medarbetare på Utrikesdepartementet ett ”upprop” där man pekade på att en särskild värdegrund skulle gälla på departementet och att regeringskonstellationer som ansågs riskera att bryta mot denna skulle resultera i koordinerad olydnad från departementet gentemot regeringen.

Det framstår som problematiskt när förment opolitiska tjänstemän deltar i politiska upprop på arbetsplatsen, höga myndighetschefer uttrycker sig politiskt i sociala medier eller för den delen när uniformerade yrkens personal inte bara tillåts, utan även uppmuntras delta i opinionsbildande manifestationer på arbetstid.

Förra regeringen beställde en utredning där frågan om ett återinfört tjänstemannansvar dessvärre avfärdades. Tidöpartierna är nu överens om att ta tag i frågan igen och det är bra. Detta är emellertid inte nog utan regeringen behöver arbeta aktivt med att avpolitiserat myndigheterna, avpollettera aktivistiska och politiska direktörer och tjänstemän och motverka myndighetsaktivism. Myndigheter bör heller inte bedriva opinionsbildande verksamhet som på ytan kan förefalla ha ett folkbildande eller upplysande syfte men som i själva verket syftar till att sprida en politisk agenda.

Myndighetsinventering

För att uppnå ändamålsenlighet i förvaltningen och för att hushålla med statens resurser är det viktigt att rätt myndighet gör rätt saker. För att säkerställa detta behöver det allmänna ta ett helhetsgrepp kring myndighetsfrågan och genomföra en myndighetsinventering. Syftet med denna är att fastslå vilka myndigheter som inte är samhällsnyttiga, eller om deras egentliga uppdrag överskuggats av ovidkommande hänsyn. Den generella utgångspunkten bör vara att myndigheter, förutom att tjäna allmänheten, är till för att verkställa politiska beslut och/eller informera och utreda specifika angelägenheter inom myndighetens verksamhetsområde. Politik däremot ska bedrivas i de parlamentariska församlingarna och i den allmänna debatten. Forskning bör i möjligaste mån bedrivas på lärosäten – inte av myndigheter i övrigt. Myndigheter som är politiserade, överflödiga eller vars uppdrag överlappar med andra effektivare myndigheters bör avvecklas eller reformeras i syfte att fokusera mer på sina kärnuppdrag.

Till exempel bör Sieps (Svenska institutet för europapolitiska studier) få ett förändrat uppdrag. Myndigheten skulle kunna reformeras så att Sieps blir mer av ett granskningsorgan riktat mot EU:s politiska utveckling och förvaltning, och vilka konsekvenser förändringar på dessa områden medför för Sverige. Istället för att vara något som i dag närmast kan liknas vid en av allmänheten finansierad reklambyrå för EU, skulle det kunna ingå i myndighetens verksamhet att upprätta ett EU-bokslut med fokus på hur

mycket självbestämmande som flyttats från Sverige till EU, samt upprätta en ingående ”resultaträkning” kring Sveriges utgifter och intäkter i och med medlemskapet. Sieps skulle kunna inta en allmän roll som implementeringsråd, som har till uppgift att granska och bedöma de samhällsekonomiska konsekvenserna av implementering av EU-lagstiftning. Möjligheterna för detta bör utredas.

Förvaltningslagen

Den gamla förvaltningslagen är avskaffad – och ersatt av en undermålig produkt. Regeringen ignorerade konsekvent remissinstanserna, med följderna att man istället för att stärka, vattnade ur de svenska förvaltningsrättsliga principerna.

Den nya lagen stadgar bland annat att om ett ärende som inletts av en enskild part inte avgjorts i första instans inom senast sex månader får parten skriftligen begära att myndigheten ska avgöra ärendet. Myndigheten ska då inom fyra veckor från den dag då en sådan begäran kommit in antingen avgöra ärendet eller i ett särskilt beslut avslå begäran. Ett sådant beslut att avslå en begäran om att ärendet ska avgöras får överklagas till den domstol eller förvaltningsmyndighet som är behörig att pröva ett överklagande av avgörandet i ärendet. Den överliggande instansen, oftast förvaltningsrätten, ålägger i regel myndigheten att skyndsamt komma med ett avgörande i ärendet.

Eftersom det verkliga problemet ofta är kapacitetsbristen hos myndigheten får detta till följd att de som känner till systemet och gör en överklagan kommer före alla andra i kön. Lagen är därmed utan avsedd effekt eftersom kapaciteten hos myndigheten inte blir större bara för att det går att överklaga en lång väntan på handläggning som beror på myndighetens kapacitetsbrist. Sveriges television har bland annat rapporterat att detta skapat köer på Migrationsverket. Ordningen har även fått kritik av den mycket ansedda professorn i förvaltningsrätt Olle Lundin eftersom den de facto skänker förtur till de som kan systemet.

Ett annat missgrepp var att ta bort begreppet myndighetsutövning i lagen trots att begreppet finns kvar i grundlag och därtill är väl definierat inom förvaltningsrätten. En förnyad översyn av förvaltningslagen där dessa problem löses är därför påkallad

Matheus Enholm (SD)

Fredrik Lindahl (SD)

Lars Andersson (SD)

Victoria Tiblom (SD)